

MATICA HRVATSKIH SINDIKATA

Index promocija d.o.o.
Radnička cesta 37 b,
10000 Zagreb, Hrvatska

n/r GLAVNA UREDNICA
Andreja Hudika

Predmet: Zahtjev za odgovor na objavljenu informaciju

Poštovana,

sukladno člancima 56. i 57. Zakona o medijima, tražimo da objavite odgovor na tekst „[Jesu li hrvatski učitelji slabo ili dobro plaćeni?](#)“, objavljen na Vašem portalu 2. prosinca 2018. godine:

S obzirom na netočne teze i zaključke koji su objavljeni u tekstu „[Jesu li hrvatski učitelji slabo ili dobro plaćeni?](#)“ od 2. prosinca 2018. godine, donosimo naš komentar i pogled na pitanja kojima se članak bavi. Kao prvo ističemo da se u potpunosti slažemo s uvodnom tezom teksta koja kaže kako liječnicima, medicinskom osoblju, odgajateljicama u dječjim vrtićima ili nastavniciima plaće trebaju rasti jer će u suprotnom kvaliteta usluga koju ti radnici pružaju pasti. No, u nastavku teksta iznosi se niz teza i zaključaka koje tome proturječe. S obzirom na to, iznosimo naša pojašnjenja kako bi javnost bila točno informirana o svim aspektima koji su u tekstu spomenuti.

1. „...javni sektor jedan od najneučinkovitijih na svijetu, a pritom je poznato da je on poligon za političko kadroviranje...“

Riječ je o pogrešnoj i krajnje površnoj medijskoj interpretaciji jednog dokumenta Svjetskog ekonomskog foruma, koji ne govori o javnom sektoru nego o pravosuđu i pritom se temelji na anketi menadžera i direktora u pojedinim zemljama. Konkretno u Hrvatskoj na anketi 82 ljudi koje je odabralo Nacionalno vijeće za konkurentnost (više vidi [ovdje](#)). Navedeno izvješće nije znanstvena ili stručna analiza i ne može biti temelj za izvođenje zaključaka o učinkovitosti javnog sektora, a još manje može biti korišteno kao uvod u razgovor o plaćama učitelja i nastavnika.

2. „...plaće hrvatskih nastavnika slične su onima u drugim zemljama EU kada se gledaju u odnosu na prosječan BDP po glavi stanovnika. Nastavnici u Hrvatskoj u tom smislu dijele sudbinu svih ostalih hrvatskih sugrađana.“

Komparativna usporedba plaća izraženih kao postotak BDP-a per capita nije standardna metoda za ocjenu razine plaća no ni ona ne pokazuje kako nastavnici u Hrvatskoj dijele sudbinu ostalih sugrađana. Naime, prosječna plaća u privredi raste brže nego plaća nastavnika te nastavnici u Hrvatskoj već godinama prolaze lošije nego neke druge skupine zaposlenih (vidi nastavak teksta). U odnosu na usporedbu plaća i BDP p.c. koji pokazuje da se iz skromnog BDP p.c. u Hrvatskoj izdvaja skromna plaća za prosvjetne radnike, mnogo je relevantnija usporedba plaća unutar zemlje jer ona upućuje na kretanje radne snage. Zapostavljenost plaća u obrazovanju u odnosu na plaće u drugim sektorima društva sigurno vodi gubitku najboljih kadrova i odlasku matematičara, fizičara, inženjera u te druge sektora. Osigurava li to bolji ili lošiji obrazovni sustav?

3. „... nastavnik početnik plaćen je više od polovice zaposlenih u RH, a nastavnik pri kraju karijere plaćen je bolje od gotovo 90 posto zaposlenih u državi.“

Činjenica je da nastavnik početnik ima plaću veću od medijana. No, činjenica je i da je prema zadnjem popisu stanovništva u Hrvatskoj 16,4 posto stanovništava starijeg od 15 godina imalo neki oblik visoke stručne spreme. Svi učitelji i nastavnici su u tih 16,4 posto. S druge strane oni su najslabije plaćena populacija s VSS u zemlji. Prema podacima iz Centralnog obračuna plaća koje su sindikati u okviru pregovaračkog procesa u srpnju ove

godine dobili na uvid, prosječna isplaćena bruto plaća za VSS u srednjim školama u ožujku 2018. iznosila je 9.677 kuna, a u osnovnim školama 9.256 kuna. Riječ je o plaćama za ekvivalent pune zaposlenosti. Prema podacima DZS-a za 2016. godinu (zadnja dostupna godina takvih podataka) prosjek bruto VSS plaće u cijeloj zemlji bio 12.629 kuna te ni jedna od 19 NKD djelatnosti u Hrvatskoj nema nižu plaću za VSS od osnovnih i srednjih škola. Kako je i na temelju čega izveden zaključak da je učitelj pred kraj karijere plaćen bolje od gotovo 90 posto zaposlenih u državi, u tekstu nije objašnjeno.

4. „...Hrvatska je jedna od rijetkih zemalja u kojima su prosječne plaće u javnom sektoru više od plaća u realnom sektoru...“

Netočno je da je Hrvatska jedna od rijetkih zemalja u kojima su prosječne plaće u javnom sektoru niže nego u privatnom sektoru. Analiza znanstvenika s Ekonomskog instituta iz Zagreba (Nestić, Rubil i Tomić) iz 2015. pokazala je da se sveučilišno obrazovanje te viša škola 2012. godine plaćala u javnom sektoru 6 posto manje nego u privatnom sektoru te da kada se sve plaće korigiraju za međusektorske razlike u karakteristikama svih radnika i radnog mjesta, odnosno kada se uspoređuje ono što je relativno usporedivo, razlika između plaća u javnom i privatnom sektoru iznosila je 2012. godine 5 posto. U analizi je to stavljeno u odnos sa sličnim istraživanjima u drugim zemljama te se pokazalo da postoje i druge zemlje poput Austrije, Slovenije, Njemačke, Poljske, Belgije, Irske, Portugala itd. u kojima je razlika između takve prilagođene plaće u javnom sektoru i u privredi veća nego u Hrvatskoj. S obzirom da se podaci odnose na 2012. te činjenicu da su 2013. svima u javnim službama umanjeni koeficijenti složenosti poslova za 3 posto te da su 2014. ukidanjem dodataka od „4, 8 i 10 posto“ mnogi stariji radnici u javnim službama ostali bez dobrog dijela svoje plaće, danas su prilagođene plaće u javnom sektoru gotovo sigurno manje nego u privatnom. Potvrđuje to i činjenica da prema podacima DZS-a od 2010. dolazi do dinamičnijeg rasta plaća u drugim djelatnostima u zemlji u odnosu na javne i državne službe. U konačnici, podaci Eurostata pokazuju kako je 2017. u Hrvatskoj u djelatnosti obrazovanja plaća po satu izražena u eurima bila jednaka plaći u poslovnoj ekonomiji. S druge strane, 13 zemalja u EU imalo je veću plaću u obrazovanju nego u poslovnoj ekonomiji, a na razini EU prosjek u obrazovanju bio je 6 posto veći nego u poslovnoj ekonomiji.

5. „...logično je da plaće u javnim i državnim službama budu niže jer su poslovi na državnom proračunu uvijek i svugdje sigurniji, s manjim rizicima i stresom te s većim zaštitama i privilegijama.“

Autoru ove rečenice savjetujemo da pokuša ući u operacijsku salu ili da ode s timom hitne pomoći na neku intervenciju nakon prometne nesreće. Možda bi mogao malo provozati i s timom interventne policije ili ući u razred neke strukovne škole s 20 tinejdžera. Vjerojatno mu ne bi nakon toga više palo na pamet reći da su poslovi na državnom proračunu **UVIJEK I SVUGDJE** sigurniji, s manjim rizicima. No, čak i da zaboravimo prirodu poslova i njihovu složenost i u obzir uzmemo samo obrazovnu strukturu, postaje logično da plaće trebaju biti veće, ne obrnuto. Naime, prema podacima iz Centralnog obračuna plaća, u ožujku 2018. u visokom obrazovanju i znanosti te srednjim školama ukupno 83 posto zaposlenih imalo je visoku stručnu spremu. U osnovnim školama udio zaposlenih s VSS je oko 70 posto, a u socijalnoj skrbi i kulturi oko 60 posto. Dodajmo tome zdravstvo i pitajmo se kolika bi trebala biti plaća liječnika, nastavnika ili sveučilišnih profesora da bi prosjek bio manji od prosjeka ostatka zemlje? I na kraju, analiza prof. Bagića s Filozofskog fakulteta pokazala je kako ne postoji nikakva suštinska razlika u privilegijama između javnog i privatnog sektora (vidi [ovdje](#)). Razlika postoji između zaposlenika koji su sindikalno organizirani i pokriva ih kolektivni ugovor i onih koji nisu i ne pokriva ih kolektivni ugovor.

6. „...bruto plaće u privredi u zadnjih deset godina su rasle oko 11 posto, a u javnim i državnim službama oko 12 posto.“

Plaće u javnim i državnim službama rastu sporije, ne brže od privrede. Zbog metodoloških promjena uspoređivanje apsolutnih iznosa visine plaća prije i nakon 2016. nije moguće (vidi [ovdje](#)). Kada se uspoređuje ono što je približno usporedivo, dolazi se do zaključka kako je razlika između prosječne plaće u javnim i državnim službama i prosječne plaće u privredi u 2008. godini iznosila 25,4 posto, a 2018. 14,9 posto. Stoga, u tih deset godina govorimo o padu s 25,4 na 14,9 posto ili 10,5 postotnih bodova na uštrb javnih i državnih službi, ne u njihovu korist.

7. „...Hrvatska ima manje učenika po nastavniku od europskog prosjeka... ...Hrvatska također spada u zemlje s najmanje tjedana nastave u svijetu.“

Srednjoškolsko obrazovanje u Hrvatskoj ima broj učenika po nastavniku koji je na razini EU prosjeka. Prosjek EU je 2016. iznosio 12,5 učenika po nastavniku, a prosjek u RH bio je 12. No, RH je relativno specifična po vrlo malim školama na otocima i ruralnim krajevima koji bitno smanjuju ukupan broj učenika po učitelju u osnovnim školama te relativno malim odjelima u strukovnim školama koje moraju egzistirati, no interes za pohađanje takvih škola je opadajući. Međutim, broj učenika po odjelu, po učitelju/nastavniku, broj radnih tjedana i nastavno opterećenje stvar su organizacije sustava obrazovanja i ne treba ih stavljati u kontekst plaća. Naime, na temelju gore navedenih tvrdnji, a u kontekstu članka koji se bavi plaćama učitelja/nastavnika, moguće je zaključiti jedino kako se željela poslati poruka da je s obzirom na organizaciju sustavu obrazovanja, učitelj/nastavnik u Hrvatskoj dobro plaćen. To je pogrešan i štetan zaključak. Ako je u interesu društva da obrazovni ishodi budu što bolji, onda je primjereno plaćena učiteljstva profesija važan čimbenik. Danas to nije tako i to pokazuju brojni primjeri.

8. „...vlada je preuzela obavezu da će plaće porasti šest posto nakon što BDP bude rastao dva kvartala za redom. To se dogodilo 2017. kada je dogovoreno da će osnovica rasti u tri navrata – po dva posto. No, sindikati taj rast nisu računali kao rast, već tek kao vraćanje na staro stanje iz 2008.“

Sindikati su to računali kao povrat na stanje iz 2009., ne 2008. iz razloga što je to upravo i bio povrat na stanje osnovice iz 2009. Također, uvjeti za povrat osnovice na razinu iz 2009. ostvarili su se 2016., a ne 2017. i nikakav dogovor Vlade i sindikata javnih službi po tom pitanju nije postignut. Dapače, Vlada svoje obveze, kada su 2016. dospjele, nije htjela ispuniti te su trenutno u tijeku sudski sporovi u kojima su nepravomoćne presude u velikoj većini u korist sindikata. Da podsjetimo, sindikati javnih službi i Vlada RH potpisali su 2006. [Sporazum o osnovici za plaće u javnim službama](#) prema kojem su plaće trebale rasti po 6 posto u 2007., 2008. i 2009. godini. Sporazum je bio reakcija na snažan rast plaća u javnim poduzećima i privredi u tom trenutku. 2009. kada su se pojavili prve manifestacije recesije u Hrvatskoj, Vlada i sindikati javnih službi potpisali su [Dodatak Sporazumu o osnovici za plaće](#) kojim je zbog krize došlo do smanjenja osnovice za 6 posto u 2009. godini te se Vlada tim Dodatkom obvezala tih 6 posto vratiti kada gospodarska situacija ponovno postane pozitivna. 2011. potpisan su i [Izmjene i dopune Dodatka Sporazumu](#), a kasnije i još jedno Vjerodostojno tumačenje Sporazuma. Uvjeti za vraćanje osnovice ispunili su se početkom 2016. no Vlada obvezu koju je imala po nekoliko prethodno potpisanih dokumenata nije željela ispuniti.

9. „Kada se govori o potrebi provođenja reforme obrazovanja, često se čuju komentari da u našem sustavu ništa ne treba mijenjati, da je dobar, te da je samo potrebno više ulagati u nastavnike koji su nam načelno dobri. No brojke baš ne potvrđuju ove teze.“

Sindikati smatraju kako u obrazovnom sustavu treba mnogo toga promijeniti te ima puno prostora za poboljšanja. Upravo su iz tog razloga podržali kurikularnu reformu te bili jedan od organizatora najvećeg prosvjeda u Hrvatskoj (vidi [ovdje](#)).

U Zagrebu, 11. prosinca 2018.

Branimir Mihalinec,
potpredsjednik Matice hrvatskih sindikata
predsjednik Nezavisnog sindikata zaposlenih u srednjim školama Hrvatske, v.r.

Matija Kroflin,
ekonomski analitičar Nezavisnog sindikata znanosti i visokog obrazovanja, v.r.